

اهمیت پوشش در برابر محارم

گروه تأمین منابع

دیدگاه فقه و اخلاق

یکی از مسائل اخلاقی که بایسته است مورد توجه قرار گیرد، پوشش در برابر افراد محرم است. عده‌ای گمان می‌کنند که فقط باید در برابر افراد نامحرم حجاب را رعایت کنند؛ در حالی که مسئله حجاب، دامنه‌ای گسترده دارد و افراد خانواده و محارم را نیز شامل می‌شود. متأسفانه، این موضوع در برخی خانواده‌ها اهمیت چندانی ندارد و کمتر به آن پرداخته می‌شود.

پوشش دختران در برابر محارم، از دو بُعد قابل بررسی است:

۱. **از نظر حکم فقهی:** پوشش دختران در برابر محارم، ضرورت ندارد و واجب نیست همه اعضای بدن خود را بپوشانند. مراجع تقلید در این باره فرموده‌اند: «مرد و زنی که با یکدیگر محرم هستند، اگر قصد لذت نداشته باشند، می‌توانند غیر از عورت، به تمام بدن یکدیگر نگاه کنند.»^۱

۲. **از نظر اخلاقی:** اگرچه بر اساس فقه، مقدار پوشش محارم - مانند برادر و خواهر - در منزل، کمتر از مواقعی است که در مقابل نامحرم هستند، اما رعایت نکردن معیارهای عرفی میان محارم، می‌تواند قواعد شرعی را نیز به

۱. توضیح المسائل مراجع، ج ۲، ص ۴۱۹، م ۲۴۳۷.

چالش بکشاند. از این‌رو، شرع برای تقویت جایگاه عرف و اخلاق در خانواده و محارم، به‌ویژه خواهر و برادر و جنس موافق یا مخالف، نگاه با قصد لذت و مفسده‌انگیز را میان خواهر و برادر و دیگر محارم، منع کرده است.

پدر و مادر، نباید با شعار معروف «چهاردیواری - اختیاری» و به بهانه اینکه همه خانواده، محرم یکدیگرند، هرگونه خواستند، بپوشند و هرچه خواستند، با هم بگویند. چگونگی معاشرت بین تک‌تک افراد خانواده باید تابع مقررات ویژه‌ای باشد و مادر و دختر خانواده، از پوشیدن لباس‌های کوتاه و تنگ و آرایش‌های زننده خودداری کنند. ممکن است گفته شود چه کسی نزدیک‌تر از خواهر یا برادر؟ برادر و خواهر، یعنی کسانی که از گوشت، پوست و استخوان همدیگرند. پس، در برابر آنها می‌توان راحت بود. در پاسخ، به یک حدیث اشاره می‌کنیم. امام علی علیه‌السلام فرمودند: «مردی از پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم پرسید: ای رسول خدا! خواهرم موهای خود را در مقابل من باز می‌گذارد.» حضرت فرمودند: «نه (نبايد) این کار را انجام دهد؛ زیرا می‌ترسم وقتی چیزی از زیبایی‌ها، موها یا ساعد خود را برای تو نمایان کند، به گناه بیفتی.»^۱

امام علی علیه‌السلام گفت: «ای رسول خدا! آیا هنگام ورود بر مادرم، از او اجازه بگیرم؟» پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمود: «بله.» علی علیه‌السلام عرض کرد: «برای چه؟» فرمود: «آیا خوشحال می‌شوی مادرت را عریان ببینی؟» علی علیه‌السلام گفت: «خیر.» پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمود: «بنابراین، اجازه بگیر!»^۲

پیامدهای نوع پوشش در برابر محارم

گاهی پسر خانواده‌ای می‌گوید به دلیل نوع پوشش مادر یا خواهرم در خانه،

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۳۸.

۲. همان، ص ۳۸.

ذهن آرامی ندارم و آنان عامل تحریک من شده‌اند و یا گاهی مادر یا خواهر می‌گوید پسر خانواده، بعضی مواقع رفتاری می‌کند که احساس می‌کنیم قصد سوئی دارد؛ با ریشه‌یابی این رفتارها، مشخص می‌شود که در بسیاری از این خانواده‌ها، مادر و دختر در مقابل پدر و پسر، پوشش‌های نامناسبی دارند و آرام‌آرام قبح پوشش نامتعارف دختر و مادر، در برابر مردان خانواده ریخته شده و دیگر این نوع رفتار را زشت نمی‌بینند. در نتیجه، حیا و عفت در دیدگاه آنها کم‌اهمیت جلوه می‌کند و نوجوانی که همیشه مادر خود را نیمه‌عریان می‌بیند، احساس شرم نمی‌کند از اینکه خاله، دخترخاله و زن بیگانه را نیز با همان وضع ببیند.

پوشش اطرافیان، می‌تواند در بلوغ زودرس فرزندان نقش مهمی داشته باشد. زمینه تحریک جنسی در کودکی که پیش از نوجوانی، هر روز با بدن نیمه‌عریان مادر و خواهر مواجه است و قسمت‌های برجسته بدن آنان را می‌بیند، سریع‌تر و زیادتر است و آنچه را در خانواده می‌بیند، ناخودآگاه در کوچه و خیابان بر افراد دیگر منطبق می‌کند و باعث می‌شود زودتر از موعد بالغ شود.

بعضی چنین می‌پندارند که: «اگر کودک در خانواده با چنین صحنه‌هایی مواجه باشد، وقتی در مجالس و جوامع با چنین صحنه‌هایی برخورد کند، با حرص و ولع به چنین افرادی نگاه نمی‌کند.»؛ درحالی‌که واقعیت امر، چیز دیگری است؛ چنان‌که زنان و دختران اروپا و آمریکا، سربرهنه شدند و کودکان خود را به چنین صحنه‌هایی عادت دادند؛ اما باز هم کودکان آنها به جامعه، با نظر شهوت نگاه کردند و همچنان آمار جنایات جنسی در جامعه آنان بالاتر رفت.

پایه‌های اساسی رشد شخصیت کودکان و نوجوانان، بر مبنای تقلیدی است که از راه شنیداری و دیداری حاصل می‌شود. بنابراین، گفتار و رفتار مادر و پدر

تأثیر فراوانی بر کودک دارد. این امر درباره پوشش نیز صدق می‌نماید. اگر مادر همیشه با پوشش مناسب در مقابل فرزندان خود ظاهر شده باشد، کودک هم سعی می‌کند همان پوشش را از مادر تقلید نماید و در دوران نوجوانی، با او همانندسازی کرده و همان شیوه را به‌عنوان سبک زندگی برگزیند.

توصیه‌ها و راهکارها

۱. **خودداری از بوسیدن و در آغوش گرفتن کودکان نامحرم، پس از سنّ معین:** با وجود اینکه در اسلام به محبت و نوازش و بوسیدن بچه‌ها سفارش شده، اما این رفتار، پس از سنّ معین، از سوی افراد نامحرم منع می‌شود. «احمد کاهلی از امام صادق علیه السلام پرسید: دختر بچه نامحرمی، خود را در آغوش من می‌اندازد و من او را بلند می‌کنم و می‌بوسم. حکمش چیست؟ امام علیه السلام پاسخ دادند: اگر دختر شش ساله شد، او را روی پای خود نشان.»^۱

۲. **خودداری از عمل جنسی در برابر فرزندان:** یکی از شیوه‌های پیشگیری از تحریک جنسی، خودداری والدین از انجام عمل جنسی در برابر دیدگان فرزندان است که از دوران نوزادی تا سنین نوجوانی و بعد از آن را شامل می‌شود. رسول اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «قسم به آن‌که جانم در دست اوست، اگر مردی با همسرش هم‌آغوش شود و در خانه، کودکی بیدار باشد و آنها را ببیند و صدا و نفسشان را بشنود، هیچ‌گاه رستگار نمی‌شود.»^۲

۳. **اجازه گرفتن فرزندان برای ورود به اتاق والدین:** اسلام از والدین خواسته به کودک خود آموزش دهند که پیش از وارد شدن به استراحتگاه آنان، اجازه بگیرد. هدف از این دستور، پیشگیری از روبه‌رو شدن کودک با صحنه‌های

۱. کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۵۳۳.

۲. حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۱۳۳.

جنسی پدر و مادر و پیامدهای آن است. قرآن کریم در این باره می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! بردگان شما و همچنین کودکانتان که به حد بلوغ نرسیده‌اند، در سه وقت باید از شما اجازه بگیرند: پیش از نماز صبح، و نیمروز هنگامی که لباس‌های [معمولی] خود را بیرون می‌آورید، و بعد از نماز عشا. این سه وقت خصوصی، برای شماست؛ اما بعد از این سه وقت، گناهی بر شما و بر آنان نیست [که بدون اذن وارد شوند] و بر گرد یکدیگر بگردید.»^۱

۴. خودداری از لخت‌شدن در برابر کودکان: متأسفانه، برخی پدر و مادران

تصور می‌کنند که کودکان متوجه مسائل جنسی نمی‌شوند. از این رو، در حضور کودکان لخت می‌شوند و حال اینکه این امر، در تربیت جنسی کودکان اثر منفی می‌گذارد. افزون بر آن، لخت‌شدن در برابر کودکان، حیای آنها را از بین می‌برد و باعث تحریک جنسی کودکان می‌شود. این مسئله، در مورد لخت‌کردن کودکان و دیدن عورت آنها نیز مطرح است.

۵. پوشش مناسب مادر در مقابل فرزند: اگرچه از نظر شرعی، ضرورت

ندارد که مادر همه اعضای بدن خود را از فرزندان پبوشاند، اما از نظر تربیتی و روان‌شناختی، کودک شکل پوشش مادر را تقلید می‌کند. اگر مادر همیشه با پوشش مناسب در مقابل فرزندان خود ظاهر شده باشد، کودک آنچه را می‌بیند، در حافظه خود ضبط کرده، می‌کوشد تا نوع پوشش خود را از مادرش تقلید نماید.